

ปัญหาเรื่องการเมืองของพระเจ้า

นางสิวลี ศิริไล

005466

ศูนย์วิทยทรัพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคำหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

แผนกวิชาปรัชญา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2517

THE PROBLEM OF GOD'S EXISTENCE

Mrs. Sivalee Sirilai

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Philosophy

Graduate School

Chulalongkorn University

1974

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

สมาน อนุเวท.

ค.ศ.

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

.....กรรมการ

.....กรรมการ

อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย อาจารย์เกียรติ บุญเชื้อ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ปัญหาเรื่องการมีอยู่ของพระเจ้า

ชื่อ

นางสิวลี ศิริไล

แผนกวิชา ปรัชญา

ปีการศึกษา

2517

บทคัดย่อ

ปัญหาเรื่องการมีอยู่ของพระเจ้าเป็นปัญหาที่มีการโต้เถียงมาตั้งแต่สมัยกรีกในยุคของเพลโต และเป็นปัญหาที่นักปรัชญาให้ความสนใจมาจนถึงปัจจุบันนี้ สิ่งที่นักปรัชญาต้องการแสวงหาคำตอบก็คือ มีประจักษ์พยานอะไรที่ชี้ให้เห็นธรรมชาติและคุณลักษณะของพระเจ้า นักปรัชญาคริสเตียนคนสำคัญ เช่น เซนต์ ออگัสติน เซนต์ แอนแซลม และ เซนต์ โทมัส อะไควนัส ได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับพระเจ้าและวิธีพิสูจน์ถึงการมีอยู่ของพระเจ้าในแบบก่อนประสบการณ์ (a priori) และหลังประสบการณ์ (a posteriori) เพื่อยืนยันถึงการมีอยู่อย่างแท้จริงของพระองค์ สรุปแล้วมนุษย์จะต้องมีความเชื่อและศรัทธาเป็นจุดเริ่มต้นที่จะแสวงหาความรู้และความเข้าใจในการมีอยู่ของพระเจ้าได้

ในสมัยปัจจุบันทัศนคติของนักปรัชญาเปลี่ยนไป นักปรัชญาปัจจุบันส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ความเป็นจริง (reality) จะต้องเป็นสิ่งที่พบได้ในโลกแห่งประสบการณ์ และหน้าที่ของปรัชญาคือการวิเคราะห์ภาษา ภาษาเป็นเครื่องมือที่สื่อความหมายข้อเท็จจริงในโลกแห่งผัสสะ นักปรัชญาภาษากลุ่มวิเคราะห์โดยการทดสอบ แบ่งประเภทของข้อความต่าง ๆ ออกเป็นสองประเภท ได้แก่ข้อความวิเคราะห์ (analytic statement) และข้อความสังเคราะห์ (synthetic statement) ซึ่งความหมายของข้อความทั้งสองประเภทนี้ให้ความจริงเท็จ ข้อความในแบบทเววิทยา เช่น "พระเจ้านิมีอยู่" ไม่อาจทดสอบได้ในประเภทใดและไม่ชี้ให้เห็นถึงข้อเท็จจริงแต่ประการใด ข้อความแบบทเววิทยาซึ่งกล่าวถึงพระเจ้าจึงไร้ความหมาย และเป็นความผิดพลาดในการใช้ภาษา

ผู้เขียนได้เสนอความคิดเห็นส่วนตัวว่า ปัญหาเรื่องการมีอยู่ของพระเจ้าเป็นปัญหาที่ไม่อาจให้คำตอบได้ เนื่องจากเป็นเรื่องของความเชื่อ ความศรัทธา ที่ไม่อาจนำมาโต้แย้ง

กับความไม่เชื่อ เพราะจะทำให้การโต้แย้งเป็นไปโดยไม่มีที่สิ้นสุด และเนื่องจากขาด
หลักการที่มีเหตุผลและความแน่นอนพอเพียงที่จะนำมาตัดสิน ปัญหาเรื่องการเมืองของพระเจ้า
จึงเป็นเรื่องที่ขึ้นอยู่กับความคิด ความเชื่อและประสบการณ์ของแต่ละคน

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title The Problem of God's existence
Name Mrs. Sivalee Sirilai Department Philosophy
Academic Year 1974

ABSTRACT

The problem of God's existence has been the topic of discussion since the time of Plato. What the philosophers want to know can be summed up into two questions: 'Does God exist?' and 'What is the nature of the existing God?' In order to assert the reality of God's existence, the Christian philosophers as Augustine, Anselm and Aquinas described and demonstrated in two ways: the a priori and the a posteriori argumentations. Both ways can be evident only those who basically have faith and belief in their mind.

Nowadays the philosopher's attitude changes. Most of the Contemporary philosophers agree that the reality should be found only in the realm of empirical world. And the function of philosophy is to engage in analysing the meaning of language. Language is essentially an instrument for the communication of facts in the world of sense. The Verificational analysis, according to their principle, distinguishes statements into two types: analytic and synthetic; both denote facts. Theological statements such as 'God exists', can not be verified by any type and thus denote nothing. Therefore theological statements which refer to God are all Meaningless. It is the misuse of language.

It comes to the author's mind that there is no any absolute answer to the problem of God's existence. Since it depends on faith and belief which can not be argued on the unbelieving terms. Without a clear analysis of the language to be used the discussion would lead to no agreement at all. While there is no certain criterion for judgement, the answer to the question depends on individual's belief and experience.

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กติกกรรมประกาศ

ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร. อุดม วิเชียรเจริญ อาจารย์
 จำรงค์ ทองประเสริฐ ผู้ซึ่งได้วางรากฐานความรู้ทางปรัชญาแก่ข้าพเจ้า และทำให้ข้าพเจ้า
 มีใจรักในวิชานี้มาตั้งแต่ต้น ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. วิทย์ วิศทเวทย์
 ผู้ทำให้ข้าพเจ้าเกิดความมานะพยายามที่จะพิสูจน์ตัวเองว่าข้าพเจ้าเรียนวิชาปรัชญาได้
 ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุนทร ณ รังษี อาจารย์ปริศนารวม พิริยะสว่าง
 ศาสตราจารย์ ดร. แอนโทนี ฟลู (Professor A.G.N. Flew) ที่ได้กรุณาช่วยให้คำ
 ปรีกษาและให้กำลังใจแก่ข้าพเจ้า และขอขอบคุณอาจารย์แผนกปรัชญาทุกท่านที่ได้มีส่วนให้
 ความช่วยเหลือ ขอขอบคุณห้องสมุดมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่ได้อำนวยความสะดวกให้ข้าพเจ้าใช้
 หนังสือประกอบการทำวิทยานิพนธ์

ความดีใด ๆ อันพึงเกิดจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ข้าพเจ้าขอมอบให้แก่บุคคลสำคัญ
 สองท่านคือ อาจารย์กীরติ บุญเจือ และคุณทักษิณ ศิริไล ผู้เป็นที่ปรึกษาให้ความช่วยเหลือ
 ให้กำลังใจอย่างดียิ่งแก่ข้าพเจ้า จนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จจุดดวงลงได้ตามความ
 ปรารถนา

สิวลี ศิริไล

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ช
บทนำ	1
ความสำคัญของเรื่อง	1
ความมุ่งหมายในการศึกษา	3
วิธีการศึกษาและขอบเขตการศึกษา	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา	4
การเสนอเรื่อง	4
บทที่ 1 พื้นฐานของปัญหาการมีอยู่ของพระเจ้า	6
1.1 ความหมายของศาสนา	6
1.2 ที่มาของความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ	7
1.3 ความหมายของคำว่า พระเจ้า	9
1.4 คุณลักษณะของพระเจ้า	11
1.5 วิธีพิสูจน์การมีอยู่ของพระเจ้า	12
บทที่ 2 วิธีการพิสูจน์การมีอยู่ของพระเจ้าตามทัศนะของนักปรัชญาคริสต์เตียน...	14
2.1 วิธีการพิสูจน์ของ เซนต์ ออกัสติน	14
2.2 วิธีการพิสูจน์ของ เซนต์ แอนแซลม	24
2.3 วิธีการพิสูจน์ของ เซนต์ โทมัส อะไควนัส	34
บทที่ 3 ปรัชญาภาษากับปัญหาการมีอยู่ของพระเจ้า	40
3.1 โครงสร้างของภาษาในศาสนา	41

	3.2 ความหมายเฉพาะของข้อความที่กล่าวถึงพระเจ้า	41
	3.3 ปัญหาใหม่สำหรับการมีอยู่ของพระเจ้า	45
บทที่ 4	การมีอยู่ของพระเจ้าตามทัศนะของนักปรัชญาภาษา	47
	4.1 ความเป็นมาและแนวความคิดของปรัชญาภาษา	47
	4.2 สรุปรูปแนวความคิดของปรัชญาภาษา	52
	4.3 การวิเคราะห์ข้อความที่เกี่ยวข้องกับพระเจ้า	52
	4.4 ความผิดพลาดของข้อความแบบเทววิทยา	62
	4.5 ความไม่สมเหตุสมผลของวิธีการทั้งสามแบบ	65
	4.6 สรุปลักษณะของนักปรัชญาภาษา	68
บทที่ 5	สรุป	69
	5.1 การหาข้อยุติของปัญหา	69
	5.2 จุดอ่อนของวิธีการทดสอบ	69
	5.3 ลักษณะเฉพาะของข้อความในแบบเทววิทยา	73
	5.4 จุดอ่อนของข้อความในแบบเทววิทยา	75
	5.5 ความสัมพันธ์ระหว่างปรัชญา กับพระเจ้า	76
	5.6 ความเห็นส่วนตัว	77
บรรณานุกรม	79
ภาคผนวก	82
ประวัติผู้เขียน	85

ความสำคัญของเรื่อง

ปัญหาเรื่องการมีอยู่ของพระเจ้า (the existence of God) เป็นปัญหาที่นักปรัชญาให้ความสนใจและเป็นปัญหาสำคัญของการโต้แย้งในกลุ่มของนักปรัชญามาตั้งแต่สมัยของเพลโตเมื่อสองพันปีล่วงมาแล้ว มาถึงสมัยปัจจุบันซึ่งเป็นสมัยที่วิชาการทางวิทยาศาสตร์เจริญก้าวหน้า ปัญหาเรื่องการมีอยู่ของพระเจ้าเป็นเรื่องที่นักปรัชญาให้ความสนใจมากยิ่งขึ้น สิ่งที่นักปรัชญาปัจจุบันต้องการแสวงหาคำตอบนั้นไม่ใช่การแสวงหาความจริงว่า "พระเจ้าเป็นสิ่งที่มียูจริงหรือไม่" แต่ต้องการวิเคราะห์และแสวงหาคำตอบว่าข้อความ "พระเจ้ามีอยู่" (God exists) นั้น มีความหมายอย่างไร และเป็นการใช้ภาษาที่ถูกต้องหรือไม่¹ เนื่องจากนักปรัชญาปัจจุบันในกลุ่มของนักปรัชญาภาษา (linguistic philosophy) มีความเชื่อว่าหน้าที่ของปรัชญาคือการวิเคราะห์ภาษา² ภาษาที่เราใช้อยู่นั้นมีความหมายและให้ข้อเท็จจริง (fact) ใดๆแก่เรา นักปรัชญาสำนักปฏิฐานนิยมแบบตรรกวิทยา (logical positivism) ซึ่งเป็นที่มาของกลุ่มปรัชญาภาษา ได้แบ่งข้อความออกเป็นสองประเภทได้แก่³

ข้อความชนิดแรก เรียกว่าข้อความวิเคราะห์ (analytic statement) เป็นข้อความที่เราสามารถจะตัดสินได้ว่าถูกหรือผิดโดยพิจารณาจากความหมายของคำที่ใช้ในข้อความนั้น คำที่เราใช้เป็นคำที่เรากำหนดขึ้นและให้ความหมายไว้ ตัวอย่างเช่น ข้อความ "แมวคำ เป็นสีคำ" จากการใช้คำในข้อความนี้เราสามารถที่จะเข้าใจความหมายได้โดย

¹John Hick, The existence of God (New York: The Macmillan Company, 1964), p. 1.

²Loc. cit.

³Frederick Ferre', Language, Logic & God (London and Glasgow: Clear - Type Press, 1970), p. 29.

ไม่ต้องอาศัยประสบการณ์

ข้อความชนิดที่สอง เรียกว่าข้อความสังเคราะห์ (synthetic statement) เป็นข้อความที่เราจะสามารถตัดสินว่าถูกหรือผิดได้ด้วยการสังเกต (observation) จากประสบการณ์ของเรา เช่น ข้อความ "ขณะฝนตก" ข้อความนี้จะจริงหรือเท็จก็ต่อเมื่อเราได้พิสูจน์ให้เห็นว่าขณะนั้นมีเหตุการณ์ฝนตกเกิดขึ้นจริงหรือไม่ การที่เราจะวิเคราะห์และตัดสินว่าข้อความสังเคราะห์ถูกหรือผิดต้องอาศัยการทดสอบและสามารถอธิบายได้

เอ.เจ. แอ์ (A.J. Ayer) นักปรัชญาคนสำคัญในกลุ่มของนักปรัชญาสำนักปฏิฐานนิยมแบบตรรกวิทยา ได้วิจารณ์ข้อความ "พระเจ้ามีอยู่" ว่า มีลักษณะเหมือนข้อความที่จะทดสอบได้และอธิบายได้แบบข้อความสังเคราะห์ แต่ทั้งทดสอบและอธิบายจริง ๆ ไม่ได้ ขณะเดียวกันก็ไม่ใช่ข้อความแบบข้อความวิเคราะห์ เพราะฉะนั้นข้อความ "พระเจ้ามีอยู่" จึงเป็นข้อความที่ไร้ความหมาย (meaningless) และไร้สาระ⁴

นักปรัชญาปัจจุบันที่อยู่ในกลุ่มของปรัชญาภาษาได้เสนอความคิดเห็นของตนในการที่จะโต้แย้งเรื่องการมีอยู่ของพระเจ้าโดยการวิเคราะห์ความหมายของข้อความที่เป็นข้อความในแบบเทววิทยา (theological statement) ซึ่งเริ่มจากการวิจารณ์ความผิดพลาดในการใช้ภาษาของนักปรัชญาคริสเตียนที่ไม่ได้ให้คำอธิบายอย่างชัดเจนว่าข้อความ "พระเจ้ามีอยู่" มีความหมายอย่างไร และไม่อาจนำไปสู่การพิสูจน์การมีอยู่ของพระเจ้า ข้อโต้แย้งเหล่านั้นนักปรัชญาคริสเตียนในปัจจุบันได้พยายามหาคำอธิบายและหาเหตุผลมาลบล้างข้อคัดค้านของฝ่ายที่ไม่ยอมรับในการมีอยู่ของพระเจ้า โดยใช้วิธีการอ้างเหตุผล (argument) ในแบบต่าง ๆ ซึ่งนักปรัชญาคริสเตียนสมัยเริ่มแรกได้ให้ไว้เป็นหลักในการอธิบายโต้ตอบการอ้างเหตุผลที่เกี่ยวกับการมีอยู่ของพระเจ้าแบ่งออกอย่างกว้าง ๆ ได้ 2 ประเภทคือ

⁴A.J. Ayer, "Is Religious Knowledge Possible?" Approaches to The Philosophy of Religion, ed. Bronstein & Schulweis (3d ed.; Englewood Cliffs, N.J.: Prentice - Hall, Inc., 1959), pp. 110-111.

ประเภทแรก เป็นการอ้างเหตุผลจากสิ่งที่มีอยู่ก่อนประสบการณ์ (a priori) เป็นเรื่องเหตุและผล (logic) เริ่มจากแบบ (Idea) ที่เป็นความคิดไปสู่การมีอยู่ (existence) การอ้างเหตุผลเพื่อพิสูจน์การมีอยู่ของพระเจ้าประเภทแรกจึงเป็นการอ้างเหตุผลโดยเริ่มจากแบบของความสมบูรณ์สูงสุด (Idea of the perfection) ไปสู่การมีอยู่ของพระเจ้า

ประเภทที่สอง เป็นการอ้างเหตุผลโดยอาศัยประสบการณ์เป็นส่วนประกอบ (a posteriori) การอ้างเหตุผลประเภทนี้เป็นการอ้างเหตุผลจากข้อเท็จจริงทั้งหลายที่พบในโลกแห่งประสบการณ์ไปสู่การมีอยู่ของพระเจ้า

การโต้แย้งของนักปรัชญาทั้งสองฝ่าย คือฝ่ายที่ยอมรับและเชื่อในการมีอยู่ของพระเจ้า และฝ่ายที่ไม่เชื่อในการมีอยู่ของพระเจ้า เป็นการเสนอแนวความคิดและเหตุผลมาสนับสนุนความเชื่อของตนเอง ขณะเดียวกันก็พยายามที่จะชี้ให้เห็นข้อบกพร่องหรือการขาดความสมเหตุสมผลของความคิดของอีกฝ่ายหนึ่ง ปรัชญาเป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับแนวความคิด (concept)⁵ ฉะนั้นสาระสำคัญที่จะได้รับจากข้อโต้แย้งเกี่ยวกับปัญหาการมีอยู่ของพระเจ้า ก็คือ วิวัฒนาการของแนวความคิดในทางปรัชญาที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและพระเจ้า ซึ่งเริ่มจากอดีตระยะแรกผ่านสมัยกลางมาจนถึงปัจจุบัน

ความมุ่งหมายในการศึกษา

ความมุ่งหมายในการศึกษาปัญหาการมีอยู่ของพระเจ้า ผู้เขียนมีความสนใจและมุ่งที่จะศึกษาถึงแนวความคิดของนักปรัชญาในขอบข่ายของศาสนาคริสต์เถียน ว่าแนวความคิดในเรื่องนี้เริ่มต้นและเปลี่ยนแปลงมาอย่างไรจนถึงปัจจุบัน แนวความคิดที่สำคัญเกี่ยวกับพระเจ้า วิธีการอ้างเหตุผลในการพิสูจน์ตลอดจนการขัดแย้งและการทบทวนโต้แย้งของนักปรัชญาทั้งสองฝ่าย

⁵J.J.C. Smart, "Metaphysics, Logic and Theology," New Essays in Philosophical Theology, ed. Antony Flew & Alasdair MacIntyre (London: S C M. Press Ltd., 1969), p. 31.

แสดงให้เห็นถึงวิวัฒนาการของแนวความคิดที่อยู่ในภาวะของการเปลี่ยนแปลง ผู้เขียนไม่มีเจตนาที่จะสนับสนุนหรือคัดค้านฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในระหว่างความคิดของนักปรัชญาทั้งสองฝ่ายนี้ เจตจำนงที่ตั้งไว้อย่างแน่วแน่ก็คือ จะวางตัวเป็นกลางอย่างที่สุดในการศึกษาแนวความคิดของนักปรัชญาในเรื่องการมีอยู่ของพระเจ้าซึ่งเป็นสาระสำคัญของวิทยานิพนธ์เล่มนี้

วิธีการศึกษาและขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาเรื่องปัญหาการมีอยู่ของพระเจ้า ผู้เขียนศึกษาโดยการอ่านจากหนังสือวิชาการทางปรัชญา โดยเริ่มต้นจากแนวความคิดของนักปรัชญาเกี่ยวกับความหมายของศาสนา ความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ ความหมายของคำว่าพระเจ้า (God) และวิธีการพิสูจน์ถึงการมีอยู่ของพระเจ้า ตามทัศนะของนักปรัชญาคริสเตียน ผู้เขียนได้เลือกเฉพาะความคิดของนักปรัชญาคริสเตียนบางคนที่ผู้เขียนสนใจและคิดว่ามีความสำคัญมาเป็นหลักในการอ้างอิงและพิสูจน์การมีอยู่ของพระเจ้า ในตอนท้ายของวิทยานิพนธ์เป็นการเสนอแนวความคิดและข้อโต้แย้งของนักปรัชญาปัจจุบันในกลุ่มของปรัชญาภาษา สรุปด้วยการเสนอความคิดเห็นส่วนตัว

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

การศึกษาในเรื่องปัญหาการมีอยู่ของพระเจ้าจะช่วยส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทัศนะของนักปรัชญาที่มีต่อเรื่องของพระเจ้า ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่มีอยู่ในศาสนา ทั้งมีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อความเชื่อรวมทั้งพฤติกรรมของมนุษย์ แนวความคิด ข้อเสนอเหตุผลของนักปรัชญาที่มีต่อปัญหานี้ เป็นแนวทางสำหรับผู้ที่สนใจจะนำไปวิเคราะห์และพิจารณาตามกำลังสมองและความสนใจต่อไป

การเสนอเรื่อง

ในการเขียนวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ผู้เขียนใช้วิธีการแบบพรรณนาความ (descriptive) แบบเปรียบเทียบ (comparative) และแบบวิเคราะห์ (analysis) ควบคู่กันไป โดยแบ่งออกเป็นบทต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

บทที่ 1 กล่าวถึงพื้นฐานของปัญหาการมีอยู่ของพระเจ้า ความหมายของศาสนา ที่มาของสิ่งเหนือธรรมชาติ ความหมายของคำว่าพระเจ้าและเรื่องของวิธีการพิสูจน์

บทที่ 2 กล่าวถึงบทพิสูจน์การมีอยู่ของพระเจ้าตามทัศนะของนักปรัชญาคริสเตียน คนสำคัญ 3 คน ไคแก่ เซนต์ ออกัสติน เซนต์ แอนแซลม และ เซนต์ โทมัส อะไควนัส

บทที่ 3 กล่าวถึงการใช้ภาษาในศาสนา ส่วนประกอบและลักษณะเฉพาะของ ความหมายของข้อความที่ใช้ในศาสนา

บทที่ 4 กล่าวถึงการมีอยู่ของพระเจ้าตามทัศนะของนักปรัชญาปัจจุบันในกลุ่มของ ปรัชญาภาษา ความเป็นมาและแนวความคิดของปรัชญาภาษา หลักการทดสอบและวิเคราะห์ ภาษ การวิเคราะห์ข้อความที่เกี่ยวข้องกับพระเจ้า และข้อสรุปความคิดเห็นของนักปรัชญาภาษา ปัจจุบัน

บทที่ 5 เป็นบทสรุปและความคิดเห็นส่วนตัว